

IZGLĪTOJOŠS MATERIĀLS

Izglītība Latvijā

AVAIL

Amplifying the Voices of
Asylum Seekers and Refugees
for Integration and Life Skills

Koordinatori:

Sadarbībā ar:

Croce Rossa Italiana

INTERNATIONAL

FEDERATION

**Šo publikāciju finansēja Eiropas
Savienības Patvēruma, migrācijas
un integrācijas fonds.**

Izglītība Latvijā

Izglītojošais materiāls bēgļiem, patvēruma meklētājiem
un trešo valstu valstspiederīgajiem

Priekšvārds

Izglītojošo materiālu izdevusi biedrība "Latvijas Sarkanais Krusts" starptautiskā projekta "AVAIL – bēgļu un patvēruma meklētāju (BPM) viedokļu paušanas veicināšana viņu integrācijas un dzīves prasmju uzlabošanai" (Nr. 776175) ietvaros.

Projektā AVAIL tika īstenotas dažādas integrācijas, aizstāvības un viedokļu paušanas iniciatīvas Apvienotajā Karalistē, Īrijā, Itālijā un Latvijā. Šo publikāciju finansēja Eiropas Savienības Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds. Materiāls būs noderīgs bēgļiem, patvēruma meklētājiem un trešo valstu valstspiederīgajiem, kuri šobrīd dzīvo Latvijā un kuriem nepieciešama informācija par izglītību Latvijā.

Informāciju sagatavoja:

Mg. iur. Elīna Feldberga

Inese Šubēvica, Jaunatnes līderu koalīcija

Evija Eglīte, biedrība "Latvijas Sarkanais Krusts"

Aija Strazda, biedrība "Latvijas Sarkanais Krusts"

Agnese Trofimova, biedrība "Latvijas Sarkanais Krusts"

Dizaina un infografiku izveide:

Solvita Bepalova, biedrība "Latvijas Sarkanais Krusts"

Materiāla pārbūvēšanas gadījumā atsauce uz biedrību "Latvijas Sarkanais Krusts" ir obligāta.

© Latvijas Sarkanais Krusts, 2019

IZGLĪTĪBA LATVIJĀ

Vispārēji

Skolas gads pirmajā klasē ilgst 34 nedēļas, 35 nedēļas no otrās līdz astotajai klasei un 37 nedēļas devītajā klasē. Skolas gads sākas 1. septembrī un beidzas maijā beigās, neieskaitot eksāmenu periodu deviņo un divpadsmito klašu skolēniem. Maijā un jūnijā divpadsmitās klases un vakarskolu skolēni kārtu eksāmenus.

Akadēmiskās stundas garums var atšķirties atkarībā no izglītības iestādes lēmuma, taču vidēji tā ilgst 40 minūtes.

Pirmskolas izglītībā bērni tiek iesaistīti no 5 gadu vecuma. Latvijā izglītības iegūšana valsts un pašvaldību izglītības iestādēs (pirmsskolā, pamatskolā) līdz 9. klasei ir bez maksas. Ja skolēns apmeklē privātu pirmsskolu vai sākumskolu, mācību maksu nosaka attiecīgā izglītības iestāde.

Latvijā pamatzglītību bērni sāk apgūt gadā, kad viņiem paliek 7 gadi, un tā ilgst 9 gadus. Pēc sekmīgas pamatzglītības iegūšanas skolēni saņem dokumentu, kas apliecina pamatzglītību.

Pēc pamatskolas absolvēšanas pusaudži var izlemt mācīties vidusskolā un izvēlēties vispārīzglītojošo vidusskolu vai profesionālo vidusskolu, kā arī jauniešiem ir izvēle iegūt vidējo izglītību un profesiju.

Bērniem un jauniešiem ar īpašām vajadzībām (vājredzīgiem, neredzīgiem, ar

funkcionāliem vai garīgiem traucējumiem) ir iespēja iegūt izglītību speciāli pielāgotās izglītības iestādēs, ja viņi to vēlas.

Izglītības ilgums vidusskolā ir 3 gadi, savukārt arodskolā - 3–4 gadi.

Pēc vidusskolas / arodskolas veiksmīgas pabeigšanas visiem studentiem ir tiesības turpināt studijas augstākās izglītības iestādēs vai koledžās.

Izglītību Latvijā var saņemt (Izglītības likuma 3. pants)

Latvijas
pilsoņi

Latvijas
nepilsoņi

Eiropas Savienības, Eiropas
Ekonomiskās zonas, Šveices
konfederācijas pilsoņi

pastāvīgie Eiropas Kopienas
iedzīvotāji, kuriem ir derīga
uzturēšanās atļauja Latvijas
Republikā

personas, kuras
saņēmušas pagaidu
aizsardzību Latvijas
Republikā

citas valsts pilsoņi, kas nav Eiropas
Savienības, Eiropas Ekonomikas zonas
vai Šveices Konfederācijas pilsoņi

(turpmāk - trešās valsts pilsonis) vai bezvalstniekiem,
kuriem ir derīga uzturēšanās atļauja
Latvijas Republikā

bēgļi vai personas,
kas ieguvušas
alternatīvu statusu

bezvalstnieki, kuriem ir derīgs
bezvalstnieka ceļošanas
dokuments, kas izsniegts Latvijas
Republikā

nepilngadīgais patvēruma
meklētāja bērns un nepilngadīgais
patvēruma meklētājs

ir tiesības uz pamatizglītību un vidējo
izglītību, kā arī tiesības turpināt uzsāktu
izglītību pēc pilngadības sasniegšanas

nepilngadīgs trešās valsts pilsonis
vai bezvalstnieks, kuram nav
likumīga pamata uzturēties
Latvijas Republikā

ir tiesības iegūt pamatizglītību laika posmā, kas
noteikts brīvprātīgai aiziešanai, vai laika posmā, uz
kuru tiek apturēta izraidīšana, kā arī viņa / viņas
aizturēšanas laikā

IZGLĪTĪBAS VALODA

Valsts un pašvaldību izglītības iestādes nodrošina izglītību valsts valodā - latviešu valodā. Izglītību citā valodā var iegūt privātajās izglītības iestādēs, kā arī valsts un pašvaldību izglītības iestādēs, kuras īsteno mazākumtautību izglītības programmas. No 2021. gada izglītību Latvijā varēs iegūt tikai latviešu valodā.

Latvijā ir divas skolas ārzemju skolēniem. Vienā no tām pieņem bērnus no divu gadu vecuma. Šī materiāla beigās ir papildu informācija par šīm skolām.

Ikviens, kurš iegūst pamatizglītību vai vidējo izglītību citā valodā, apgūst arī valsts valodu un kārtu valsts valodas eksāmenu noteiktajā kārtībā. Universitātes un koledžas nodrošina vairākas programmas angļu valodā, kā arī piedāvā iespējas studentiem studēt ārzemēs programmas "Erasmus" ietvaros.

STUDIJU MAKSA

Pirmsskolas, pamatskolas un vidējo izglītību valsts un pašvaldību izglītības iestādēs finansē valsts vai pašvaldība. Privāta izglītības iestāde var noteikt mācību maksu. Maksa starptautiskajās privātajās skolās var būt diezgan augsta, atkarībā no skolas un tās prestiža.

Noteiktam studentu skaitam augstākās izglītības iestāžu studiju programmās valsts sedz studiju maksu, saskaņā ar valdības rīkojumiem attiecīgajā mācību gadā. Studenti var pieteikties stipendijai. Privātās izglītības iestādes var noteikt mācību maksu pārējiem studentiem.

Attiecībā uz universitātes un koledžas studijām pastāv valsts sponsorētas budžeta vietas studentiem ar augstāku atzīmi un standarta pozīcijām. Pārējie studenti studiju maksu sedz no saviem privātajiem līdzekļiem. Maksa ir atkarīga no universitātes vai koledžas, kā arī no izvēlētās studiju programmas.

PIRMSSKOLAS IZGLĪTĪBA

Latvijā bērnus skolām sagatavo pirmsskolas izglītības iestādēs vai pirmsskolas izglītības grupās citās izglītības iestādēs (piemēram, skolās, interešu izglītības iestādēs), kas ir reģistrētas Izglītības iestāžu reģistrā un kas piedāvā licensētas pirmsskolas izglītības programmas.

Bērni pirmsskolas izglītības iestādes apmeklē līdz septiņu gadu vecumam. Apmeklējot pirmsskolas izglītības iestādes, bērni tiek sagatavoti skolai saskaņā ar pirmsskolas izglītības vadlīnijām. Pirmsskolas izglītības programme pamatā ir izglītības vadlīniju prasībām.

Pirmsskolas izglītību bērniem ar īpašām vajadzībām nodrošina speciālas pirmsskolas izglītības iestādes.

Izglītības likuma 17. pants paredz, ka “katras pašvaldības pienākums ir nodrošināt bērniem, kuru dzīvesvieta deklarēta pašvaldības administratīvajā teritorijā, iespēju iegūt pirmsskolas izglītību un pamatizglītību bērna dzīvesvietai tuvākajā izglītības iestādē vai tuvākajā izglītības iestādē, kas īsteno izglītības programmu valsts valodā, nodrošināt jauniešiem iespēju iegūt vidējo izglītību, kā arī nodrošināt iespēju īstenot interešu izglītību un atbalstīt ārpusstundu pasākumus, arī bērnu nometnes.” Tāpēc, lai bērnu reģistrētu pirmsskolas izglītības iestādē, vecākiem jāiesniedz iesniegums pašvaldībā.

PAMATIZGLĪTĪBA

Pamatizglītība — izglītības līmenis, kas ietver sagatavošanos vidējās izglītības līmenim vai profesionālajai darbībai. Tāpat, tā ietver personīgajā dzīvē nepieciešamo zināšanu un prasmju apguvi veiksmīgai vērtību attīstībai un aktīvai līdzdalībai sabiedriskajā dzīvē.

Pamatizglītības mērķis ir radīt iespējas apgūt sabiedrībā un personīgajā dzīvē nepieciešamās pamatzināšanas un prasmes, kā arī veidot vērtību sistēmu.

Tiesības uz izglītību

“Nepilngadīgam trešās valsts valstspiederīgajam vai bezvalstniekam, kuram nav likumīga pamata uzturēties Latvijas Republikā, ir tiesības iegūt pamatizglītību laika posmā, kas noteikts brīvprātīgai izceļošanai, vai laika posmā, uz kādu izraidīšana atlikta, kā arī viņa aizturēšanas laikā,” Izglītības likuma 3.pants.

Bērni parasti iesaistās pamatizglītības programmā gada laikā, kad viņi sasniedz 7 gadu vecumu, un viņi var turpināt mācības līdz 18 gadu vecumam.

Pamatizglītība Latvijā ir obligāta. Programmas ilgums ir 9 gadi, un tās obligāto saturu nosaka valsts pamatizglītības standarts, kas ietver arī pamatizglītību.

Izglītības rezultātu un formālās izglītības pierādījumu novērtēšana

1. klasē bērnu zināšanas un prasmes netiek vērtētas pēc skalas, bet aprakstoši.
2. – 4. klasē notiek pakāpeniska pāreja uz vērtējumu 10 ballu skalā - 2. klasē vērtējumus piešķir matemātikā, latviešu valodā, mazākumtautību valodā, bet 4. klasē - arī dabaszinātnēs.

Kopš 5. klases bērniem iegūtās zināšanas un prasmes tiek vērtētas 10 ballu skalā visos mācību priekšmetos.

Pabeidzot pamatizglītību, skolēni kārto valsts pārbaudes darbus. Pārbaudījumu skaitu nosaka Latvijas Republikas Ministru kabinets.

Studenti, kuri ir ieguvuši pozitīvu vērtējumu visos pamatizglītības programmas priekšmetos un valsts pārbaudījumos, saņem pamatizglītības diplomu un liecību. Priekšmetos, kur notiek centralizēts eksāmens, skolēna pozitīvo vērtējumu apliecina pamatizglītības sertifikāts.

Balstoties uz šiem pamatizglītību apliecinošajiem dokumentiem, var turpināt izglītību jebkurā vidējā līmeņa izglītības programmā.

PAMATIZGLĪTĪBAS STANDARTS

2018. gada beigās valdība apstiprināja jaunu pamatizglītības standartu. Jaunie pamatizglītības standarti un pamatizglītības vadlīnijas, kuras valdība jau apstiprināja iepriekš, nodrošina uzlabotas mācību programmas un pieejas, definējot rezultātus, kas jāsasniedz katrā mācību priekšmetā. Balstoties uz šo sistēmu, skolas var izmantot vai nu jau sagatavotas mācību programmas, vai arī izstrādāt jaunas.

Saskaņā ar jauno pieeju, skolotājs ir mācību procesa vadītājs, kurš ne tikai dod zināšanas, bet arī vada skolēnus, līdz viņi paši atrod pareizās atbildes. Skolotāju

sadarbība un kopīga darba plānošana ir arī svarīgs jaunās mācīšanas pieejas aspekts.

Jaunajā izglītības standartā skolas mācību programma ir sakārtota septiņās galvenajās jomās: valodas, sociālā un civilā sfēra, kultūra un pašizpaušmes māksla, dabaszinātnes, matemātika, tehnoloģijas, kā arī veselība un fiziskās aktivitātes. Paredzams, ka skolēni apgūs katras jomas pamatus, lai viņi iegūtu vispārēju izpratni par pasauli un savu vietu tajā, kā arī prasmes, kas saistītas ar katru jomu. Īpaša uzmanība tiks pievērsta pārklāšanās un sadrumstalotības novēršanai mācību procesā.

Kaut arī skolotāji sniegs skolēniem pamata zināšanas un prasmes dažādās darbības jomās. Mācību programmā ir arī transversālo prasmju un uz vērtību balstītu ieradumu mācīšana, lai iemācītu jauniešiem mācīties visu mūžu un ņemt vērā vērtības ikdienas dzīvē. Transversālās prasmes ietver kritisko domāšanu, problēmu risināšanu, radošo darbu un uzņēmējdarbību, sadarbību, pilsonisko līdzdalību un digitālās prasmes.

Atbildība, centība, drosme, godīgums, gudrība, laipnība, līdzjūtība, mērenība, līdzjūtība, solidaritāte, taisnīgums un iecietība ir galvenās morālās vērtības, kas skolā jāamāca saskaņā ar jauno izglītības standartu.

Jaunais pamatizglītības standarts stājās spēkā 2019. gada 1. septembrī, un standarta ieviešana skolās sāksies no 2020. gada 1. septembra 1., 4. un 7. klasei, 2021. gada 1. septembrī - 2., 5. un 8. klasei, un 2022. gada 1. septembris 3., 6. un 9. klasei.

VIDĒJĀ IZGLĪTĪBA

Vidējā izglītība — izglītības līmenis, kas nodrošina daudzdimensionālas personiskās attīstības iespējas; mērķtiecīga un dziļa attīstība apzināti izvēlētās vispārējās un profesionālās izglītības virzienā, sagatavošanās studijām augstākās izglītības līmenī vai profesionālā darbība, kā arī iesaiste sabiedrībā.

Ir divu veidu vidējā līmeņa programmas: vispārējās vidējās un profesionālās vidējās izglītības programmas.

Vispārējās vidējās izglītības programmas ir akadēmiski orientētas, un to galvenais mērķis ir sagatavot studentus tālākām studijām, savukārt profesionālās vidējās izglītības programmas ir vairāk orientētas uz profesionālo kvalifikāciju, t.i., ienākšanu darba tirgū un/vai tālākizglītību.

AUGSTĀKĀ IZGLĪTĪBA

Augstākā izglītība - var iegūt gan valsts, gan privātajās augstākās izglītības iestādēs.

Lai iestātos augstskolā, ir jābūt vispārējās vidējās izglītības sertifikātam vai profesionālās vidējās izglītības diplomam. Ja vidējās izglītības sertifikāts / diploms ir izsniegts ārvalstīs, dažās studiju programmās šis dokuments ir jāiesniedz pārbaudei Akadēmiskās informācijas centrā. Iespējams, ka, lai iestātos augstskolā, ir jākārtos iestājpārbaudījumi.

Augstākā izglītība ir pieejama akadēmiskās augstākās izglītības programmās vai profesionālās augstākās izglītības programmās

Akadēmiskās izglītības mērķis ir nodrošināt teorētisko zināšanu, pētniecības un praktisko iemaņu apgūšanu, lai sagatavotos patstāvīgai darbībai vēlamajā zinātnes jomā vai ar to saistītā praktiskās darbības jomā. Pēc sekmīgas akadēmiskās studiju programmas apgūšanas studentam tiek piešķirts bakalaura, maģistra vai doktora grāds.

Profesionālās augstākās izglītības mērķis ir nodrošināt teorētisko zināšanu un praktiskā darba iemaņu apguvi, lai sagatavotos patstāvīgai darbībai vēlamajā praktiskās darbības jomā, profesijai, kas atbilst profesijas standartam. Pēc veiksmīgas profesionālās augstākās izglītības programmas apgūšanas studentam tiek piešķirta bakalaura vai maģistra grāds un / vai profesionālā kvalifikācija.

Akadēmiskās programmas ir pieejamas tikai augstākās izglītības iestādēs un universitātēs, savukārt koledžas piedāvā arī pirmā līmeņa augstākās izglītības programmas.

Augstskolas, kuras Latvijā piedāvā studiju programmas angļu valodā

www.lu.lv

www.rsu.lv

www.turiba.lv

www.ba.lv

www.rgsl.edu.lv

www.rtu.lv

SSE RIGA

www.sseriga.edu

Plašāka informācija par studiju programmām, ilgumu, maksu un valodām ir pieejama iestāžu mājaslapās.

2018/2019 studiju gadā populārākās augstskolas bija Latvijas Universitāte, Rīgas tehniskā universitāte un Rīgas Stradiņa universitāte.

Populārākās studiju programmas

Tiesības

Medicīna

Psiholoģija

Datorzinātnes

Komunikācija

Valsts augstskolās noteikts skaits studentu var studēt bez maksas, pamatojoties uz iestāšanās rezultātiem.

Akadēmiskās augstākās izglītības programmas sniedz iespēju iegūt bakalaura grādu noteiktā zinātnes nozarē (ir 8 zinātņu grupas - izglītības zinātnes, humanitārās zinātnes, sociālās zinātnes, dabaszinātnes, inženierzinātnes, lauksaimniecības zinātnes, veselības zinātnes, vides zinātnes). Katrā no grupām ietilpst vairākas zinātnes nozares.

Bakalaura studiju programma ilgst 3 – 4 gadus. Pēc bakalaura grāda iegūšanas studenti var turpināt studijas maģistra vai citā augstākās izglītības programmā.

Maģistra programma ilgst 1 - 2 gadus; grāda iegūšana parasti prasa 5 - 6 gadus. Profesionālās izglītības programmas ilgums pēc bakalaura grāda iegūšanas ir 1 - 2 gadi.

Maģistra grāds dod iespēju pieteikties doktorantūras programmai 3 - 4 gadu garumā. Latvijas Darba devēju konfederācija ir nosaukusi pieprasītākās profesijas darba tirgū: Informācijas un komunikāciju tehnoloģiju nozare tika minēta kā vispieprasītākā. Nepieciešamākā profesija - programmētājs.

Jau septīto gadu darba devēji vislielākos apbalvojumus piešķir Rīgas Tehniskajai universitātei, savukārt datorzinātņu programma Latvijas Universitātē otro gadu pēc kārtas ir kļuvusi par vēlamāko studiju programmu.

INTEREŠU IZGLĪTĪBA

Interesešu izglītība sniedz iespējas individuālām izglītības vajadzībām un vēlmēm neatkarīgi no vecuma un iepriekšējās izglītības līmeņa. Tā ir brīvprātīga, un šāda veida izglītības sākšanai nav noteiktas prasības attiecībā uz noteiktu iepriekšējās izglītības līmeni.

Ar interesēm saistīta izglītība ir neatņemama neformālās izglītības sastāvdaļa, kas Latvijā ir pieejama bērniem un jauniešiem vecumā no 3 līdz 25 gadiem. Kultūrizglītības un sporta interesešu programmas ir vispopulārākās. Tie bērniem un jauniešiem sniedz iespēju atklāt savu radošumu, pilnveidot savus talantus, kā arī izmantot brīvo laiku pēc skolas. Dažādas izglītības iestādes organizē šādas interesešu izglītības programmas:

- Vispārīgi,
- ar interesēm saistīti,

- Profesionālās,
- Īpaša uzmanība (māksla, pirmsskola, skolotāju privātā un privātā prakse).

Šīs programmas īsteno skolotāji ar atbilstošu izglītību un kvalifikāciju. Ar interesēm saistīta izglītība piedāvā dažādas aktivitātes. Piemēram, individuālas nodarbības, aktivitātes grupās, radošās darbnīcas, interešu klubi, nometnes utt.

Dažās pilsētās interešu izglītība ir bezmaksas, taču vairumā gadījumu vecāki šādām aktivitātēm nodrošina līdzfinansējumu. Vecāku līdzfinansējums galvenokārt tiek izmantots izglītības procesam nepieciešamo materiālu iegādei atkarībā no interešu izglītības programmas veida un īpašībām.

Latvijā tiek piedāvātas ar interesēm saistītas izglītības programmas

Kultūra	Radošās un tehniskās inovācijas	Vide
		
deja, mūzika, vizuālā māksla, teātris, folklorā u.tml.	mašīnu, lidaparātu, kuģu, elektronikas, robotu modelēšana, video, foto u.tml.	skauti, gaidas, ekoloģija, floristika, ekspedīcijas, vides pētniecība, vēsture
Jauniešu iniciatīvas	Sports	Citas programmas
		
studentu līderisms, jaunatnes klubi	dejas, sports, galda spēles, vingrošana, orientēšanās u.tml.	žurnālistika, valodas, pirmā palīdzība, ceļu satiksmes noteikumi u.tml.

Daudzas pašvaldības piedāvā finansiālu palīdzību daudzbērnu ģimenēm, bērniem un jauniešiem ar īpašām vajadzībām, kā arī tiem, kas nāk no sociālā riska ģimenēm.

References

1. Education Law <http://likumi.lv/doc.php?id=50759>
2. General Education Law <https://likumi.lv/doc.php?id=20243>
3. Relation of the education system of Latvia to the European Qualifications Framework for lifelong learning and the Framework for Qualifications of the European Higher Education Area <http://www.nki-latvija.lv/content/files/Latvijas%20zinojums%201.versija%202011.pdf>
4. Ministry of Education and Science <http://www.izm.gov.lv/lv/izglitiba/vispareja-izglitiba/vispareja-videja-izglitiba>
5. National Centre for Education of the Republic of Latvia <https://visc.gov.lv>
6. National database on educational opportunities <http://www.niid.lv/PKL>
7. <http://www.integration.lv>
8. Interest education — values for children's future <http://www.lvportals.lv/visi/skaidrojumi/259114-interesu-izglitiba-vertiba-berna-nakotnei/>
9. International School of Latvia (ISL), Address: Meistaru iela 2, Pinki, Babites pag, Babites novads, LV-2107, phone: +371 67755146;
10. International School of Riga (ISR), Address: Zvejnieku 12, Riga, Latvia, phone: +371 67 624622
11. University of Latvia, <http://www.lu.lv>
12. Riga Graduate School of Law, <http://www.rgsl.edu.lv>
13. The Stockholm School of Economics in Riga (SSE Riga), <https://www.sseriga.edu>
14. Turiba University, <http://www.turiba.lv>
15. BA School of Business and Finance, <http://www.ba.lv>
16. RISEBA University College of Business, Arts and Technology, <http://www.riseba.lv>
17. Riga Stradins University, <http://www.rsu.lv>

AVAIL

Amplifying the Voices of
Asylum Seekers and Refugees
for Integration and Life Skills

Koordinatori:

Sadarbībā ar:

Croce Rossa Italiana

INTERNATIONAL

FEDERATION

Šo publikāciju finansēja Eiropas
Savienības Patvēruma, migrācijas
un integrācijas fonds.